

138 . Ovidiu | Județ: Constanța | Punct: fortificația romano-bizantină | Anul: 2003

Anul: 2003

Cod RAN: 60696.01

Perioade: Antichitate

Epoci: Epoca greacă, Epoca elenistică, Epoca romană timpurie, Epoca romană târzie

Categorii sit: Apărare (construcții defensive)

Autori: Constantin Băjenaru, Gheorghe Papuc, Cecilia Pașca

Instituții: Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța

Rezumat

Săpăturile de la Ovidiu s-au desfășurat în 2003 pe mai multe fronturi. Campania 2003 a confirmat în mare parte noua interpretare a situației de pe teren și datarea fortificației de la Ovidiu în prima jumătate a sec. VI. Dacă în ceea ce privește fortificația lucrurile sunt lămurite din punct de vedere științific, pentru viitor scopul principal fiind preservarea și restaurarea, nu același lucru se poate spune despre cele trei edificii anterioare care formează o mică așezare deschisă (nu există deocamdată dovezi care să arate situarea acestora în cadrul unei fortificații) în a doua jumătate a sec. IV și pe tot parcursul secolului V.

Raport

Săpăturile de la Ovidiu s-au desfășurat în 2003 pe mai multe fronturi, beneficiind și de sprijinul financiar din partea MCC. Având în vedere stadiul avansat de redactare a monografiei sitului și pentru a avea o imagine cât mai clară asupra planimetriei și a caracteristicilor constructive, s-a decopertat integral cel de-al patrulea turn al fortificației și s-au efectuat foarte multe sondaje în perimetrul acesteia.

Turnul circular din colțul de SV al fortului (Turnul D), cercetat doar parțial în anii 1993-1994, a fost dezvelit în întregime, prin eliminarea tuturor martorilor lăsați și extinderea săpăturii în aria extramurană. I s-au determinat astfel mai exact dimensiunile – diametrul exterior de 7,80 m (interior 3,25 m) și grosimea zidului variind între 2,10 și 2,20 m –, care sunt ușor mai mici față de celălalt turn (C), aflat în colțul de NV. Pe baza observațiilor stratigrafice și a detaliilor de execuție se poate spune că există un singur moment constructiv, databil în primele decenii ale sec. VI. Sondajul efectuat în interiorul turnului, sub pavajul de cărămizi peste care s-a prăbușit acoperișul (nivel N 2), nu a relevat decât un strat subțire de mortar pe care stau respectivele cărămizi, iar dedesubt pământ negru-brun cu aspect de vegetal antic (nivel N 6), din care s-au extras câteva fragmente ceramice elenistice și romane timpurii. Sondajele efectuate la exterior au demonstrat că, în unele locuri, există o delimitare între nivelul de construcție al fundației (lentile subțiri de mortar sau mici așcii de prelucrare) și cel al elevației, care se prezintă sub forma unui strat foarte gros (30 cm) de așchii rezultate din cioplirea blocurilor de parament. De asemenea, s-a constatat o retragere progresivă către interior a crepidei din blocuri mari de calcar față de fundație, ceea ce face ca plinta astfel formată să apară doar pe aproximativ 75% din frontul turnului. Pe porțiunea rămasă nu mai există nici o plintă între fundație și crepidă. Și la exterior s-a constatat că sub nivelul de construcție nu există decât pământul vegetal antic menționat mai sus.

Precizăm că diferența între nivelul de construcție al fundației și cel al elevației a fost reperată și în alte sondaje efectuate pe traiectul cortinei de sud (caroul A3) și în zona turnului circular C. Despre acesta din urmă putem spune că fundația și elevația nu sunt demarcate printr-o plintă, ca la turnul D.

În sectorul cortinei de V (intramuros) am efectuat o serie de sondaje stratigrafice și am deschis două noi carouri (G8 și F8), care au evidențiat sub nivelul de călcare din sec. VI existența unei umpluturi masive cu

foarte mult material arheologic (ceramică, sticlă) specific secolului al V-lea, foarte probabil o groapă de gunoi contemporană cu edificiile aflate la circa 30 m spre E.

În sectorul de E am continuat să cercetăm traseul incintei abandonate, suprapusă în întregime de curcina de E a fortificației actuale. Extinderea săpăturii în zona turnului dreptunghiular B (din colțul de NE) ne-a confirmat faptul că și în acest loc există un turn al fortificației inițiale. Ca și în situația întâlnită în 1979 sub turnul A al fortificației actuale, unde a fost identificat mult discutatul turn circular anterior (A'), și aici este vorba de un turn de colț, de formă circulară (B'), păstrat doar la nivel de fundații. Sondajele nu i-au precizat decât o mică porțiune din frontul exterior, suprapus în mare parte de laturile de nord și de est ale turnului dreptunghiular. Continuarea frontului circular ar fi trebuit să apară chiar în interiorul turnului B, dar în sondele efectuate nu s-a găsit nici o dovadă. Este posibil ca resturile fundației să fie mult mai adânci decât nivelul la care ne-am oprit (din cauza infiltrării apei freatică). În sprijinul ipotezei unei fortificații inițiale rămase neterminate vine și curcina de N a acesteia, care se păstrează tot în stadiu de fundație doar pe o porțiune de 1,50 m spre E, măsurați de la colțul pe care-l face cu turnul circular B'. Această curcină este la fel de lată (2,85 m) ca și curcina de V inițială, cea suprapusă perfect de incinta de E a fortificației actuale. Unele observații de detaliu ne fac să presupunem că acest fragment de curcină nordică inițială a fost utilizat și în prima jumătate a sec. al VI-lea, ca un zid de sprijin pentru latura de E a turnului dreptunghiular B.

Prezența celor două turnuri de colț circulare și a pornirilor de cortine către E ne arată foarte clar că și această tentativă inițială era tot o fortificație de tip quadriburgium. Apariția doar la stadiul de fundații, planul incomplet și lipsa unui nivel arheologic care să poată fi pus în legătură certă cu această fortificație ne arată că este vorba de o tentativă de construcție a unui quadriburgium mai aproape de golful de odinioară, rapid abandonată, care a făcut loc unei fortificații de același tip, așezată mai la V, care a utilizat fundația de curcină vestică existentă pentru elevația cortinei sale de E.

O cercetare mai amplă (care ar trebui prelungită și în anii următori) s-a făcut și la edificiul cu ziduri din cărămidă aflat în zona extramurană de est a fortificației actuale. Pentru a prinde capătul de E s-a sondat chiar în malul lacului, fără succes deocamdată. În schimb, în carourile noi K 1' și K 1'' a fost surprinsă latura de N a clădirii, pe o lățime de 8 m. Au putut fi determinate dimensiunile primei încăperi de la V (8,50 x 3,30 m la exterior), care prezintă un frumos pavaj de cărămidă la interior și este lonjată la exterior de trotuare din dale de piatră. Materialul ceramic recuperat de pe podeaua de cărămizi, care este și ultimul nivel de locuire în interior, se datează în prima jumătate a sec. VI, deci contemporan cu fortificația aflată la o distanță de 3 m spre V. Sondajele de anul trecut arată însă că edificiul este anterior secolului VI, fiind cel mai probabil construit în aceeași vreme (a doua jumătate a sec. IV, mai degrabă către ultimul sfert) cu edificiul A situat mai la S, care are aceeași orientare V - E (și este suprapus de curcina de E a fortificației actuale = curcina de V a tentativei inițiale).

Campania 2003 a confirmat în mare parte noua interpretare a situației de pe teren și datarea fortificației de la Ovidiu în prima jumătate a sec. VI. Dacă în ceea ce privește fortificația lucrurile sunt lămurite din punct de vedere științific, pentru viitor scopul principal fiind preservarea și restaurarea, nu același lucru se poate spune despre cele trei edificii anterioare care formează o mică așezare deschisă (nu există deocamdată dovezi care să arate situarea acestora în cadrul unei fortificații) în a doua jumătate a sec. IV și pe tot parcursul sec. V. Eventuala determinare a funcționalității respectivelor clădiri ar putea ajuta la descifrarea caracterului acestei așezări, iar un prim pas în acest demers va fi dezvelirea edificiului cu ziduri din cărămidă (C), obiectiv al campaniei de anul viitor.

Informații suplimentare online

[Raportul 2306 din cronică.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
